

« quia in illa charitate, in qua passus est pro mundo, deliciae et gloria floruerunt. » Quoniam putas fine Redemptor latus suum sibi aperiri permisit? S. Bonaventura respondet¹: « Præ nimio amore aperuit sibi latus, ut tibi tribuat cor suum. Sibi voluit manus et pedes perforari, ut cum ad ipsum perveneris, sic tuæ manus intrent in suas, ac pedes tui in suos, ut sibi inseparabili conjugaris. » S. Bernardus pie meditatur, in morte Christi specialiter super omnes alias tres emicuisse virtutes, scilicet²: *In opere patientia, in modo humilitas, in causa charitas.* Easque omnes a capite repetens, subjungit: *Patientia singularis. Humilitas admirabilis.* At vero quid illum de charitate dicturum esse existimas? Audi: *Sed charitas inæstimabilis.* Infinitus enim amor, quo hominem honoravit, dum ei pro ipsis Redemptione semetipsum totum donavit, nullum habet pretium, quo sufficienter æstimari possit: *Sed charitas inæstimabilis.* Enim vero tametsi inter innumeros Cherubinorum milliones, utique infiniti sint, qui perfectissima scientia, intellectuque perspicacissimo resurgent; attamen Doctor Seraphicus ait³: « Non crede, quod omnes Angeli de Paradiso possent suis intelligentiis capere hanc vehementiam charitatis, qua Dominus noster Jesus voluit talia pati pro nobis stultissimis servis, imo nequissimis inimicis ejus. »

2.—Tritum, et vulgatum est axioma: « Amor aut pares facit, aut invenit. » Præterea idem amor in objecto, quod amatur, aliquod supponit bonum vel utile, vel honestum, vel delectabile, nec non aliqualem inter amantem, et amatum proportionem. At vero quænam potest excogitari proportio, vel relatio inter Deum infinitæ bonitatis et majestatis, et inter pugillum lutæ, vel vermem quemdam vilissimum, ex mera malitia, omnique erga creatorem, benefactorem et redemptorem suum ingratitudine conflatum? Ponatis, obsecro, sub æquam trutinam, et in pondere sanctuarii librate magnifica illa S. Pauli verba, dicentis⁴: *Pro impiis mortuus est. Vix pro justo quis moritur, nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est.* Ubi S. Bernardus ait: « Majorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Tu majorem habuisti, Domine, ponens eam etiam pro inimicis; cum enim adhuc inimici essemus, per mortem tuam tibi reconciliati sumus et Patri. » Seraphicus doctor ex hujus inæstimabilis dilectionis consideratione stupefactus, Filium Dei crucifixum hisce verbis alloquitur⁵: « Quid fecisti, Domine, quare pro me vilissimo as-

¹ S. BONAV., *Stim. amor.*, c. 1. — ² S. BERN., *de Pass.* — ³ S. BONAV., *ib.*, c. 12. — ⁴ ROM., v. 7. — ⁵ S. BON., *b.*, c. 2.

¹ S. AUG., l. I *Medit.* — ² EPHES., II, 4.

« cendisti in crucem? Et quid sum ego vilissimus vermis, putredo detestabilis, pro quo tu Dominus omnium debeas sic affligi, cum tu sis sapientia Patris? » S. Augustinus id ipsum meditatur, dum ait⁶: « Cum magnum sit, gratis sua aliquem alicui conferre, multo majus certe est, semetipsum impendere, et cum magnæ charitatissit, animam pro amicis ponere: quod Filius Dei pro nobis fecit, nam cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem Filii ejus. » Porro ad exprimentum nobis vivaciter immensum erga nos Redemptoris amorem, in passione sua exhibitum, nihil adeo opportune in medium adduci potest, quam pelican exemplum, quamvis nec hoc, ut audietis, integrum cum amore Christi habeat proportionem, licet Christus per os Psalmistæ prædixerit: *Similis factus sum pelicano solitudinis.* Etenim quia pelicanus in terra nidum suum construit, frequenter pullos ejus a serpentibus lethaliter morderi contingit. Quo facto, pelicanus, velut expertus quidam medicus, rostri sui cuspide venas pullorum, a malignitate veneni illius infectas, aperit, et postquam mortui sunt, sua quoque eadem cuspide aperit viscera, suumque super illos sanguinem copiose effundens, eosdem revivificat; cum tamen ipse ex inflito sibi vulnera moriatur. Et quidem tametsi hic dilectionis effectus in pelicano magnopere sit æstimandus, cum charitate tamen Christi adæquate comparari nequit; quia pelicanus moriens, sanguinis sui balsamo pullos vivificat, vitamque illorum quasi reduplicat, quia semper filii ejus manserunt: at vero Filius Dei post donatam nobis vitam corporalem et æternam, nos jam non filios suos, sed filios iræ factos, et inimicos suos, proprio suo nos sanguine revivificavit⁷: *Eramus natura filii iræ: Deus autem qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christo (eius gratia estis salvati) et conresuscitavit, et consedere fecit in caelis in Christo Jesu.* Cum enim antiquus ille coluber per evomitum super nos peccati venenum; nos irreparabiliter æternæ mortis constituisset reos, ipse suum pro nobis effundens copiosissimum sanguinem, nos revivificavit, licet jam non filii ejus, sed inimici et persecutores ipsius essemus. Quis autem reperiri poterit tam super excessivo amoris affectu dementatus aut fascinatus, ut sponte mori eligat, ad hoc ut morte sua illis ipsis vitam donet, qui sine causa, incredibili cum impietate et ingratitudine detestabili, ipsum actualiter trucidarunt; ipsoque sunt redempti sanguine, quem fuderunt, ut in discursu præcedentem diximus?

3.—Spiritus Sanctus per os Habacuc Prophetæ passionem et crucifixionem Filii Dei hisce verbis

DE ASSIDUA MEDITATIONE PASSIONIS DOMINI, DISC. XVIII.

67

prædictus⁸: *Cornua in manibus ejus, ibi abscondita est fortitudo.* At vero quidnam hisce verbis innuerit? Num forte ad triumphum allusit, quem Filius Dei de inimico infernali, sua mundum tyrannide opprimente, gloriissime reportavit⁹: *Nunc princeps Mundi hujus ejicitur foras?* Septuaginta apte ad propositum, loco verbi *Fortitudo*, legunt: *Ibi posuit dilectionem robustam.* Virtus enim divinæ dilectionis a crudelitate, ingratitudine, et resistencia malignitatis Hebraicæ impugnata, robustior in Gruce, quam in alia ipsius operatione scintillavit, atque resplenduit. S. Joannes in Evangelio suo inquit¹⁰: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* At vero quidnam S. hic Evangelista hoc loco *mundi* nomine indicare voluit? Num forte universam hujus visibilis mundi machinam? Nequamquam, inquit Glossa, sed *mundi* nomine humanam naturam intelligit. Unde S. Augustinus ait: « Inde acceperunt nomen, quod amant; mundus vocantur mali, quia mundum diligunt. » De hoc mundo, id est, perverso homine dicit S. Joannes¹¹: *Mundus eum non cognovit; et alibi¹²: Totus mundus in malo positus est; et Christus ipsem ait¹³: Si mundus vos odit, scitote, quia me priorem vobis odio habuit.* Numquid vero ingens est amoris excessus, ardenter amare illum, qui summo nos odio prosequitur, nostroque honori, et vita insidiatur, eamdemque violenter eripere contendit? D. Chrysostomus duo hæc verba, *Deus, et mundum* in prædictato S. Joannis textu considerans, ait¹⁴: « Vox, sic dilexit; et illud, Deus mundum, immensam amoris significat vehementiam; magna enim inter hæc differentia est, et minime conferenda. Qui enim immortalis est, homines ex terra et cinere factos, et innumeris peccatis obnoxios, et male de se meritos, et ingratos, dilexit. » Ac tandem ad hujus immensi amoris exhibendum specimen, in hæc verba concludit¹⁵: « Nemo unquam pro filio tantam præ se tulit charitatem, quantum pro servis, et ingratis servis Deus. » Audiatis quoque S. Bernardum dicentem: « Dilexit etiam non existentes, sed et resistentes: quoniam cum adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus. »

4.—S. Augustinus calcis qualitatem considerat, que tunc magis accenditur, quando super illam abundans aquarum copia effunditur: subditque¹⁶: « Jam vero quam mirum est, quod cum extinguitur, tunc accenditur? » Cum igitur aquis tormenta Christi assimilentur, juxta illud Psalmistæ¹⁷: *Intraverunt aquæ usque ad animam meam: Veni in altitudinem maris, et tempestas demersit me: vere in*

¹ HABAC., I, 4. — ² JOAN., XII, 31. — ³ ID., III, 16. —

⁴ S. AUG., ser. 27 in Append. — ⁵ JOAN., I, 40. — ⁶ ID., V, 14. — ⁷ ID., XV, 28. — ⁸ CHRYSOST., h. 14 in Joan. — ⁹ S. BERN., s. 20 in Cant. — ¹⁰ S. AUG., l. 21. — ¹¹ Ps. LXVIII, 2.

¹ CANT., VIII, 7. — ² I REG., 48. — ³ S. BONAV., *Stim. amor.*, c. 15. — ⁴ S. CHRYSOL., ser. 108.

Christo ad litteram adimpletum fuit, quod in Canticis dicitur¹⁸: *Aqua multæ non potuerunt extinguere charitatem:* quia quanto aterociora illi intulerunt tormenta, tanto ipse in dilectione magis effebuit, non solum ipsis omnem ex corde condonando noxam, verum insuper æternum Patrem suum pro venia crucifixoribus indulgenda enixe rogando. Concedo equidem, excessivum fuisse Davidis erga discolum filium suum Absalonem dilectionis affectionem, dum ne minimo quidem signo suos conatus est animare milites ad vindicandum sibi illatam ab eo conjurationis, rebellionis, et armorum ad vitam pariter cum regno ei eripiendam correptorum gravissimam injuriam; sed potius de vita ipsius salvanda sollicitus fuit, dicendo¹⁹: *Servate mihi puerum Absalon:* at vero observandum est, quod David Absalonis gentinus pater, hicque ejus filius extiterit: Christus autem, dum ferocientes et crudeles Hebrewi in prætorio Pilati clamabant: *Non hunc, sed Barrabam.* Non habemus regem nisi Cæsarem, nulli alteri rei adeo studebat gnaviter, quam ut æternam ipsorum promoveret salutem: *Pro impiis mortuus est.* Unde S. Bonaventura in confirmationem hujusce charitatis ita meditatur²⁰: « Hoc summæ potentiae et clementiæ fuit, quod nos justificavit merito suæ passionis, quæ procreata est a nequitia nostra, et merito nequitie nostræ, » Venenum istud, quod nos illi in amarissimo calice propinavimus, ardens amoris sui calor adeo concoxit, et digessit, ut illud in medicinam salutarem transmutarit, omnibus infirmitatibus nostris curandis unice necessarium: Nam ut S. Bernardus ait: « Passio tua, Domine Jesu, passiones omnium nostrum propulsavit. » Et paulo post subdit: « Nulli unquam pesti nostræ invenitur inefficax. Quid enim tam ad mortem, quod non sua morte salvetur? »

5.—Charitas Christi urget nos. Hic autem infinitus et immensus amor, a nobis amoris exposcit reciprocationem; nam amor amore rependitur. « Audi rogantem Dominum, » inquit D. Chrysologus²¹: « Tota die, inquit, expandi ad te manus meas. Nonne qui expandit manus, ipso habitu rogat? Expandi manus meas. Ad quem? Ad populum. Et ad quem populum? Non tantum non credentem, sed et tradicentem. Expandi manus meas. Distendit membra, dilatat viscera, pectus porrigit, offert sinum, gremium pandit, ut patrem se tantæ obsecrationis demonstret affectu. Audi et aliter rogantem Deum: *Popule meus, quid feci tibi, aut in quo contristavi te?* Nonne dicit: Si divinitas ignota est, vel caro sit nota. Videte, videte in me corpus vestrum, membra vestra, vestra viscera, ossa vestra, vestrum sanguinem: et si quod est Dei, timetis, quare vel quod vestrum est, non

« amatis? Si Dominum fugitis, quare non recurritis ad parentem? Sed forte vos passionis meæ, quam fecistis, magnitudo confundit? Nolite. Crux hæc non meus, sed mortis est aculeus. Clavi isti non mihi infigunt dolorem, sed vestram mihi infigunt altius charitatem. Vulnera hæc non edunt gemitus meos, sed magis vos meis visceribus introducunt. Extensio corporis mei vos dilatat in gremium, non meam crescit in pœnam. Sanguis meus non mihi deperit, sed vestrum prorogatur in pretium. Venite ergo, redite, et vel sic probate patrem, quem videtis pro malis bona, pro injuriis amorem, pro vulneribus tantis tantam reddere charitatem. » Numquid igitur ex hoc D. Chrysologus discursu clare perspicitis, quam arcta obligatio ad reciprocum amorem erga sic ardenter amantem nos Dominum adstringamus?

6. — *Charitas Christi urget nos*, inquit sanctus Apostolus. Et vero si excessivus Redemptoris nostri amor nos ad illum ardenter redamandum non excitat, ad minus confundat nos, et erubescere faciat ingens illa commotio et compassio, quam omnes creaturæ insensibiles et irrationales erga creatorem suum demonstrant. Taulerus cordis sui oculos in Crucifixum defigens inquit¹: « Quis vel bruto animanti sic affecto non compatiantur? Et quidem piissimus Jesus non solum intolerabilibus illic peperit in pœnis, ut nos ad lacrymas compunctionemque moveret; verum etiam cum amoris argumentis atque indiciis, ut nos similiter ad mortem accenderet et provocaret. Est sublatus in altum, ut possit videri ab omnibus. Flevit acerbe, ut universos nos ad compunctionem, de votione, compassionemque moveret. » S. Bernardinus pariter Christum in cruce extensem considerans, hanc nobis benignissimam Christi dilectionem ob oculos ponit, veluti efficax ad reciprocandum in amore et compassionē incentivum. Ita enim scribit²: « In nullo renitens, ad omnia tractabilem se præbebat, cum tanta mansuetudine, cum tanta pietate, ac cum tanta devotione faciei suæ, quod non solum moveri ad pietatem impii persequentes, verum etiam eorum corda naturali quadam compassionē deuerant in tali aspectu consindiri, quorum vicem postea duritia lapidosa complevit. » Proh pudor! Ergone verum esse patiemur, quod silices Deo magis compatiantur, quam corda hominum, qui ab ipso redempti, et ejus sanguine abluti sunt? Ergone incredulis Hebræis nos quoque similes esse volamus? Sanctus Anselmus de petra illa, in qua patibulum crucis plantatum fuerat, ita scribit³: « Maxime illa petra, in qua stetit crux, scissa fuit, ita ut manus imponi potuissent. » Idem postquam universalem tempore mortis Christi totius naturæ

¹ TAULER., de vit. et Pass., c. 36. — ² S. BERN., in t. I. — ³ S. ANSEL., Dial. de Pass.

perturbationem recensisset, Judæis ipsorum im properat ingratitudinem (et utinam im properium istud Christianismo pariter non conveniat) dicens: « Ecce quomodo omnia elementa compatiebantur: soli autem Judæi indurati fuerunt. » Unde Salvator de obstinatis illis diu ante in hæc verba protestatus fuerat¹: *Si hi tacuerint, lapides clamabunt.* Quod vere in morte Christi adimpletum fuit, siquidem petræ os suum aperire videbantur, ut voces furor plena adversus crucifixores expromerent, simulque erga creatorem suum in ligno crucis confixum, benignæ compassionis accentus enunciarent. Merito igitur D. Chrysostomus interrogat dicens²: « Quomodo animus non turbetur, in quo totus teritus, et conturbatus est mundus? O immania, et inaudita miracula! Quæ tum intus sol defecit, ac luna contenebravit; tum sentiens concussa terra est, et perputta sara, cunctaque heri injuriis con versa machina, jam inanimis, ac sine sensu elementis, ceu' animatis, sensuque imbutis, præ Dominico terrore attonitis, et immutatis; nos ornat ratione, pro quibus obiit Christus, extimulati, ac a lacrymis alieni per hos maneamus dies. » S. Ephrem similiter homini in hac communi creaturarum commotione, suam his verbis exprobrat duritiam³: « Omnis creatura timore ac tremore percussa est, quando Salvator noster Rex cœlestis passus est, nos vero etiam despiciimus semper, propter quos et traditus est: Quin et ridemus quotidie, passiones et contumelias Salvatoris nostri audientes. » S. Gregorius Nyssenus inquit⁴: « Petræ diruptæ sunt, quasi flagitosorum audaciam stuprerent. » Considerabile pariter est illud a S. Augustino omnibus illis, qui passionem dominicam debita cum compassionē non excipiunt, objectum im properium; ita enim scribit⁵: « Aperte rerum natura perspicitur commoveri; velut si in vindictam auctoris sui velit armari. Terra ipsa concussa a fundamentis suis, quasi quæ crucem Domini vix sustineat, tanquam ad scelus proprium contremiscit. Dies refugo lumine, quod modo potest, sumit lamentum. Et quæ duritia cordis humani? Væ eis qui inter ista non credunt, quæ doquidem creatura irrationabilis, quæ recipere non potest credulitatis affectum, dat tamen Deo confessionis obsequium: et cum pro solo homine Christus mortuus sit, perhibet ei tamen etiam pars illa mundi testimonium divinitatis, ad quam non pervenerunt beneficia passionis. »

7. — *In Speculo exemplorum* quædam legitur historia, quam etiam in libello quodam, qui *fasciculus Myrræ* inscribitur, et a S. Philippo Neri familiariter et saepè perfectus, in bibliotheca nostra Vallicellæ religiose conservatur, legisse memini. Ita enim utrobique scribitur: « Quidam Anglus

¹ LUC. XIX. 40. — ² CHRYSOST., s. 3 in s. 5 Pass. — ³ S. EPHREM, tom. III de Pass. — ⁴ S. GREG. ORIG., de Resurr. — ⁵ S. AUG., ser. 4 in Append. de divers.

« nobilis ad terram sanctam proficisciens, habuit socium Saracenum, a quo quæsivit mirabilia. Transierunt per quoddam nemus pulcherrimum, et respiciens vidit super ramos aves pulcherrimas, nullam tamen vidit cantantem, et quædam jacebant velut mortuae: quædam habuerunt alas expansas ad modum Crucis. Cumque Anglieus exquireret causam istius a Saraceno, respondit: « Per totum annum in isto nemore abundantia avium est magna, et earum cantus suavissimus, sed in hebdomada passionis, qua Christus magnus Deus passus est, omnes moriuntur. Et addidit Saracenus: Dominicæ resurrectionis reviviscent, quasi condolentes morti Christi, et pro sua resurrectione gaudentes. » Heu! Quot animas christianas volucres istæ condemnabunt, quæ nimis passi Redemptoris, et propter peccata ipsarum nec non ad illas ab æterna perditione redimendas, in crucem confixi, oblitæ et immemores vivunt? S. Basilius de cane hoc perhibet testimonium¹: « Memoria vero beneficiorum animantis hujusce gratiæque reddendæ, quem ingratum, beneficiorumque immemorem non pudore, ac dedecore asperserit? Jam quidem et imperfectis a latrone in solitudine dominis, complures a cadaveribus canes non recessisse, sed ibidem expirasse, memoriæ traditur. Nonnullos etiam cede adhuc recente duces illis fuisse, qui latrones inquisierunt, et ad pœnam maleficos rapi fecerunt. » Quod si igitur nos erga Crucifixum gratos exhibere, ejusque infinito amori correspondere nolumus, caveamus ad minus, ne simus deteriores aut inferiores canibus. Nam ferocitate deprædatur, in sanit, et grassatur ultra humanum modum. Hæc avis primum hominem, quem viderit in deserto, fertur occidere: inde cum fortuito aquas inventa, et faciem suam in aquis fuerit contemplata, mox sui similem se occidisse propiciens, tristatur non modice, et hoc aliquando usque ad mortem. Plangit omni tempore vita suæ. Quid avis ista crudelis, nisi genus humanum significat, quod belluina quadam ab ipso mundi exordio invicem sibi ferocitate insanavit, et grassatum est, atque ad hoc tandem flagitium immane pervenit, ut omnium creatorem Deum, ad sui redemptionem in desertum sæculi hujus suscepta forma hominis venientem, despiceret et occideret Salvatorem? Quis ergo homo tam crudeliter inhumanus, Dei Filium, hominem inter homines, et propter homines factum, et a se, et sui causa peremptum, in Scripturis sanctis, velut in lucidissimo speculo prospiciens non horrescat, et totis visceribus compassus occiso, non commoriatur mortuo, vel irremediabilibus lacrymis eum quotidie non lamentetur? »

DISCURSUS XIX.

DE QUIBUSDAM DIVINI AMORIS INVENTIONIBUS, IN EUM PRÆCIPUE FINEM EXCOGITATIS, UT DEI FILIUS PRO HOMINE PATI POSSET, DISSEQUITUR; CUI PROINDE TOTUM CORDIS NOSTRI AMOREM ET AFFECTUM DEBERI OSTENDITUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Filius Dei mirabilibus adinventionibus amorem suum erga nos manifestum fecit.

— 2. Ut pro nobis pati et mori posset, assumpsit

¹ S. BASIL., h. 4 in Hexam. — ² LUC., XV, 40. — ³ HUG. CAR., ib. — ⁴ CHRYSOL., s. 121. — ⁵ S. HIERON., in Ps. CVIII.

¹ S. AUG., in Man., c. 21. — ² THOM. CANTIP., 1. I Apum., c. 23.

humanam naturam. Applicatur ad hunc conceptum historia Codri regis. — 3. Christus in se suscepit, furtum peccaminosum primi hominis ut pro illo liberando mori posset. — 4. Quænam egerit et passus fuerit colestis medicus, ut nos lethaliter infirmos sanaret. Mirabili adinventione concurrerunt Dei amor et peccatum ad promovandam Christi passionem. — 5. Primaria Passionis Christi ratio fuit ut per illam declararet quam nos amaret. — 6. Comparatur opus creationis cum illo redemptoris et examinatur, ob quod horum Deus potius sit diligendus. — 7. Propter hoc a nobis maxime amandus est. Christo patienti compatientes, egregie remunerati fuerunt. Duo pulchra exempla.

Notas facite in populis adinventiones ejus. I Paralip., XVI, 8.

1. — Tametsi in omnibus vitæ Redemptoris nostri mysteriis, ejus erga hominem amor magnopere eluxerit; attamen ut divini amoris secretarius optime advertit, Christus ad finem vitæ suæ appropinquans, raras excogitavit inventiones, ut amore suum erga homines tanto magis innolescere faceret; unde ait¹: *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos;* merito igitur propositi thematis verba in medium produximus: *Notas facite in populis adinventiones ejus.*

2. — Per omnium sacerdorum experientiam liquido constat, humanam naturam nostram naturaliter mortem supra modum exhorrescere, ut proinde Ecclesiasticus dicat²: *O mors, quam amara est memoria tua;* et ideo unusquisque mortem pro viribus fugere satagit. Et tamen Redemptor noster, licet fragilem et mortalem carnem nostram assumpsisset, in se tamen verissimum esse ostendit, quod scilicet³ *fortis est ut mors dilectio;* quia nihil adeo quæsivit, aut desideravit, quam pati et torqueri pro nobis. Atque ideo sciens, quod si talis inter nos comparuisset, qualis erat, scilicet⁴ *splendor paternæ gloriæ;* eum utique homines nullis gravaturi fuissent injuriis: *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent;* quanquam igitur existimatis ardentissimum ejus amorem cogitasse inventionem? Refert Valerius Maximus⁵ de Codro, ultimo Atheniensium Rege, quod cum civitas illa a potentissimo exercitu arcta obsidione pressa, jam in procinctu esset, ut in hostilem portatem cederet, falsa sua Numina consuluerit de remedio, ad obsidionem hanc depellendam opportuno; eique responsum fuerit, nullum aliud superesse refugium, quam ut in prælio moriens pro salute publica, se veluti victimam mactari permetteret. Promptus igitur ad mortem hanc subeundam, ut tanto securius suo potiretur fine, regiis se vestimentis exuens, militis privati vestes induit, in iisque hosti incognitus, in hostilem exercitum pe-

¹ JOAN., XIII, 1. — ² ECCLI., XLI, 1. — ³ CANT., VIII, 6.
— ⁴ HEBR., I, 3. — ⁵ VAL. MAX., I, V, c. 8.

netrans, morte sua communi reipublicæ paci et quieti consuluit. Enim vero supposito inviolabili supremi Consistorij divini decreto, humani generis ruinæ sine morte Filii Dei reparari nequaquam poterant. At vero quis illum aggredi, aut prælum eum illo inire præsumpsisset, si eum quis esset agnoscere potuissent; siquidem de ipso scribitur¹: *Altissimum posuisti refugium tuum, non accedet ad te malum et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo?* S. Laurentius Justinianus inquit²: « Ignitus amor semper meditatur nova et insueta componit; impatiens namque cum sit, cogitare non desinit, quomodo ardentius diligt. » Hic igitur amor eum docuit excogitare modum induendi hominem, seque servili amictu accingendi; dicente Apostolo³: *Cum in forma Dci esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed se metipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo; humiliavit semetipsum usque ad mortem, mortem autem crucis.* Cumque præsens hæc vita nostra sedes sit belli, dicente Jobo: *Militia est vita hominis;* in eam hostilis exercitus partem, quæ densior et potentior erat, penetravit, seque incognitum Judaicæ impietatis ensibus et lanceis immisicut, ut per pœnissimæ mortis suæ holocaustum, condignam divinæ justitiæ, ob nostra peccata exasperate, offerret satisfactionem. Huc quoque spectat discursus ille, quem gravis quidam auctor ad nostrum propositum in hæc verba instituit: « Narrat Servius de Hercule illo tot monstrorum domitor, quod adeo adamarit Iolen, ut ea jubente clavam et leonis exuvium deponeret, et neret, et scuticas sibi infligi ab ea pateretur. Fœdus amor mirabilis! Mirabilior Dei amor, qui cum verberum capax non esset, talem induit naturam, ut verberari posset. Deposuit clavam et exuvium leonis, id est, divinae Majestatis et inpassibilitatis amicatum, et ideo in dorso suo pertulit innumera verba. »

3. — *Notas facite in populis adinventiones ejus.* Homo ob furto sublatum pomum, imo ob voluntatem, divinam rapiendi scientiam et naturam, instar latronis ad inferni patibulum suspensi debebat, magnisque passibus ad irreparabile mortis æternæ supplicium properabat. Quod si vero inter nos homo aliquis reperiretur tanta ardens charitate, ut si quando latro aliquis in flagrantí criminé, cum furto in manibus deprehensus, duceretur ad furcam, hic se rei vestimentis clam induens, factumque latrociniū sibi vendicans, honoris et propriæ vitæ suæ prodigus, pro eo liberando properaret ad patibulum, quid, obsecro, de tam heroica charitate dices? Hæc autem charitas, qua in puro homine vix est imaginabi-

¹ PS. XC, 8. — ² S. LAUR. JUST., de connub.. c. ult. — ³ PHILIP., II, 6.

lis, in Filio Dei excellentissime emicuit. At vero in cuius beneficium eximiam hanc charitatem impedit? Nimurum ad salvandam alicujus propudiosi ingrati, sibique inobedientis et rebellis hominis vitam æternam, non solum *formam servi accepit*, verum insuper furtum primi hominis, id est peccatum originale et simul cum illo omnia alia ab humano genere commissa et deinceps ad finem usque sacerdorum committenda peccata sibi vendicavit, suisque humeris imposuit, ut pro illis per probrosam mortem suam *ex toto rigore justitiae* satisfaceret.

4. — *Notas facite adinventiones ejus.* Videbitis nonnunquam infirmum, qui ex propria culpa et ut inordinato appetitu suo satisfaceret, lethiferas sibi infirmitates adscivit, quique remediorum exhortescens asperitatem ad sanitatem recuperandam conductum, medicinarum nauseat amaritudinem. At vero scire percepudem, an unquam reprehensibilis esset medicus quispiam adeo charitativus, qui, ut eidem ad subeundas medicinas animum adderet, pro salute talis infirmi semetipsum omnibus ferri incisionibus, adustionibus, rigidis diætis, potionumque amaritudinibus, imo et ipsimet morti, cum acerbissimis doloribus conjunctæ subjeceret. Hoc autem præstítit Protomedicus colestis, qui de se ipso ait¹: *Non opus est valentibus medicus, sed male habentibus.* S. Bernardus salutarem unicuique Christiano tradit doctrinam, quæ tanquam potens peccati frænum seriam meretur considerationem. Ait enim²: *Agnosce, o homo, quam gravata sint vulnera, pro quibus necesse est Christum Dominum vulnerari.* Etenim pro satisfactione hujus debiti infiniti peccati, ne quidem ipsamet atrocissimarum pœnarum inferni æternitas sufficiebat. Neque ad sanandam hanc plagam incurabilem aliud servire poterat balsamum, quam sanguis unigeniti Filii Dei, qui erat in sinu Patris. Hic enim solus infinitum hoc debitum *ex toto rigore justitiae* diluere poterat. Neque enim homo sufficiens erat ad solutionem hanc præstandam, licet universum genus humanum omnes vires suas conjunxit, quia inter hominem et Deum infinita est distantia. Deus igitur factus est homo, ut et Deus esset qui posset et homo qui deberet, ut S. Augustinus ait. At vero ex quo ad hanc satisfactionem persona quædam desiderabatur, quæ infiniti meriti esset Majestatique offendit par et æqualis, quomodo hoc beneficium, quod quædam infiniti rationem in se continet, sperare ulla ratione poterat vermis quidam indignus, qualis est homo, qui licet vilissimus sit vermis, attamen contra ipsummet Deum sese erigere, eumque mortaliter offendere præsumpsit? Qua item ratione sperare idem homo poterat, Deum, qui impenitibilis, omnipotens et beatus est,

¹ MATT., III, 20. — ² S. BERN., ser. 3 de Nativ.

subjiciendum esse flagellis, spinis, clavis, cunctisque aliis suppliciis¹? Notas facite in populis adinventiones ejus. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat. Nimurum amor Dei excogitare potuit mundum, quo duo inter se contraria et adversantia, scilicet peccatum et amor divinus conspirarent; siquidem *charitas operit multitudinem peccatorum.* Ad inferendam enim Filio Dei mortem inter se hæc duo concurrerunt, et quidem peccatum hunc in finem crudelitate sese armavit, amor vero Dei pietate et misericordia. Propter primum æternus Pater dicit²: *Propter scelus populi mei percussi eum.* De amore autem divino Apostolus testificatur dicens³: *Propter nimiam charitatem qua dilexit nos convivificavit nos in Christo.* Vultisne scire modum quo hæc duo, peccatum scilicet et amor divinus, Christo necem intulerint? Sciendum igitur est, peccato, quantum est ex parte sua, natum esse divinitatem destruere. Si enim Deus ab essentia et subsistentia sua desistere posset, hanc utique destructionem nihil aliud operaretur, præterquam peccatum. Huic autem perverse et sacrilegæ voluntati amor divinus consentire non poterat. Quid igitur fecit? Nimurum hanc excogitavit inventio nem, ut scilicet natura nostra humana assumetur a Dei Filio, ut post illius assumptionem, omnibus tormentis, doloribus, atrocissimisque injuriis exponi posset, vereque posset dici, quod Deus moreretur. At vero quia anima Christi a primo suo instanti beata erat, ipsumque Verbum æternum humanitatem sibi hypostaticè assumpserat, consequens erat, ut impassibilitatem, utpote unam ex quatuor dotibus gloriosis, corpori quoque suo communicaret. Quod ne fieret, amor Dei aliam excogitavit inventionem, scilicet ut continuum quoddam operaretur miraculum, gloriam et beatitudinem in portione superiori animæ beatæ coercendo, ut hac ratione corpus Christi et portio inferior pati posset, nosque inde charitatis sue vehementiam et ardorem tanto evidenter cognosceremus: *Pœna enim interrogat, si quis veraciter amet.* Notas facite in populis adinventiones ejus. Ex quo enim Filius Dei probe præviderat, quod juxta proportionem amoris, crescent pariter tormenta, quæ objecto amato sufferunt, immensitatem amoris sui omnem libertatem reliquit, ut tanto intensius pati posset. Ac proinde S. Laurentius Justinianus ait⁴: *Ex Passions immensitate, amoris magnitudinem declinavit. Nisi enim tenerrime ardenterque diligenter, doloris nimitem tolerare non posset. Vincebat plane in illo, atque supereminebat mortis superplenum amoris magnitudo.* Proinde ex consideratione mœroris ac pœnæ, charitatis illius affectus notus efficitur.

¹ ISA., XII, 4. — JOAN., III, 16. — ² ISA., 53. — ³ EPHES., II, 3. — ⁴ S. LAUR. JUST., de Triumph. Christi agon.